

GAL-ul ca incubator de inovare rurală

Modele de inițiative dezvoltate după implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală

O reflecție aplicată din perspectiva Asociației GAL NAPARIS după ciclul LEADER 2014–2020

DE LA	CĂTRE
proiecte individuale	portofolii integrate
apeluri de finanțare	laboratoare de soluții
rezultate contractuale	capacitate comunitară
un ciclu de programare	continuitate între cicluri

IDEEA CENTRALĂ

Un teritoriu nu încetează să inoveze atunci când se încheie o strategie. Relațiile, încrederea, cunoașterea locală și capacitatea de a pune actorii la aceeași masă pot deveni infrastructura următorului val de inițiative.

Asociația GAL NAPARIS | Biblioteca GALosfera

După finanțare rămâne o responsabilitate

În perioada 2014–2020, GAL NAPARIS a funcționat ca parteneriat LEADER într-un teritoriu rural din județul Ialomița și în comuna Grădiștea din județul Ilfov. În actuala arhitectură LEADER, Asociația GAL NAPARIS nu mai beneficiază de finanțare pentru administrarea unei Strategii de Dezvoltare Locală, iar fostul teritoriu este acoperit de alte structuri GAL. Mandatul operațional s-a schimbat, însă experiența acumulată nu dispare.

Scriem din spațiul dintre două etape: după încheierea rolului de finanțator local și înainte ca memoria instituțională să se piardă. Valoarea unui GAL nu se reduce la contracte și absorbție. Ea se vede în oamenii care au început să colaboreze, în ideile care au căpătat formă, în datele strânse și în capacitatea de a recunoaște rapid o nevoie comună.

POZIȚIONARE

În această publicație, GAL NAPARIS desemnează asociația și moștenirea sa de lucru în rețea. Nu ne prezentăm ca autoritate care gestionează în prezent o SDL, nu lansăm apeluri și nu substituim noile GAL-uri. Putem contribui ca inițiator, facilitator, partener și furnizor de memorie teritorială, în limitele statutului și ale regulilor aplicabile.

Inițiativele descrise sunt modele conceptuale, nu proiecte revendicate ca fiind realizate de GAL NAPARIS. Ele trebuie validate de comunități, adaptate și asumate de operatori legitimi.

Nu pornim de la „ce finanțare este deschisă?”, ci de la „ce problemă merită rezolvată împreună și cine poate menține soluția după grant?”.

GHID DE UTILIZARE

Cuprins și lectură rapidă

PAGINI	CAPITOL	UTILITATE
4–6	1. Dincolo de finanțare	rol, moștenire, limite
7–9	2. Apariția inițiativelor	observare, testare, maturizare
10–12	3. Centre și servicii sociale	modele integrate și mobile
13–15	4. Hub-uri rurale	servicii pentru idei
16–18	5. Smart Village	digitalizare incluzivă
19–21	6. Educație și tineri	participare, formare, ocupare
22–23	7. Media locală	încredere și participare
24–25	8. Agricultură colaborativă	piață și servicii comune
26–30	9. Portofoliu	selecție, guvernanta, roadmap

Cum se folosește

- Consiliul director folosește paginile 26–30 pentru prioritizare.
- Echipa de animare transformă fișele în teme de întâlnire.
- Primăriile și ONG-urile identifică roluri înaintea unui apel.
- Fermierii, firmele și formatorii construiesc consorții în jurul serviciilor comune.
- Noile GAL-uri pot prelua instrumentele ca punct de dialog, nu concluziile în mod automat.

REGULA DE ADAPTARE

Fiecare model trece prin trei filtre: nevoia este confirmată; există un proprietar clar; există resurse pentru minimum doi ani. Eligibilitatea și conformitatea se verifică separat.

TERMEN	ÎNȚELES
Inițiativă	răspuns organizat la o nevoie
Prototip	versiune mică, testată rapid
Portofoliu	inițiative care se susțin reciproc
Incubator	proces de transformare a ideilor în soluții viabile

CAPITOLUL 1 · DINCOLO DE FINANȚARE

GAL-ul nu este doar o „ușă către bani”

Presiunea administrativă poate transforma GAL-ul într-un mecanism de apeluri, evaluări și verificări. Aceste funcții sunt esențiale, dar descriu numai partea vizibilă. LEADER adaugă valoare prin participare de jos în sus, parteneriat public–privat–civic, strategie teritorială, inovare, cooperare și rețea. Finanțarea este combustibilul; relațiile și capacitatea locală sunt motorul.

FUNCȚIE	CE FACE	URMĂ
Ascultă	culege probleme și semnale slabe	hartă de nevoi
Conectează	aduce la masă actori separați	grupuri tematice
Traduce	transformă nevoi în concepte	fișe de inițiativă
Testează	susține prototipuri	pilot cu indicatori
Învăță	documentează reușite și erori	bibliotecă de metode
Reprezintă	duce vocea către alte niveluri	poziții comune

Când GAL-ul este evaluat doar prin bani contractați, ideile nefinanțabile imediat dispar: servicii comune, schimburi între sate, proiectarea unui serviciu social, alfabetizare digitală sau rețele de producători. Incubatorul le păstrează în lucru, le maturizează și caută trasee diferite.

SCHIMBAREA DE ÎNTREBARE

De la „cine poate depune?” la „cine trebuie să colaboreze?”. De la „ce cheltuieli sunt eligibile?” la „ce rezultat comunitar producem?”. De la „când se închide apelul?” la „cine menține serviciul?”.

Indicator de maturitate

Un GAL-incubator poate prezenta nu numai proiectele finanțate, ci și probleme validate, idei în testare, parteneriate în formare și inițiative pregătite pentru surse diferite.

Capitalul care rămâne după proiecte

O SDL produce active vizibile și active invizibile. Cele invizibile sunt fragile, dar decisive: încredere, contacte funcționale, experiență, informații și o limbă comună a dezvoltării. Dacă nu sunt inventariate și reactivate, ele se risipesc odată cu echipa sau cu schimbarea teritoriului.

CAPITAL	ÎNTREBARE DE AUDIT	REACTIVARE
Relațional	cine a lucrat bine împreună?	rețea de alumni
Cunoaștere	ce știm despre nevoi?	observator rural
Competențe	cine știe să anime și implementeze?	mentorat
Încredere	cine este ascultat?	ambasadori locali
Infrastructură	ce spații pot fi partajate?	catalog de resurse
Reputație	ce promisiuni au fost respectate?	raport de lecții

Inventarul nu este nostalgic. O sală poate găzdui un laborator pentru tineri; un antreprenor poate deveni mentor; o organizație poate extinde un serviciu; datele SDL pot fi actualizate și oferite partenerilor actuali.

Exercițiul celor 50 de contacte

- 10 persoane din administrație și servicii publice;
- 10 antreprenori, fermieri sau reprezentanți ai economiei sociale;
- 10 profesori, formatori, mediatori, specialiști sociali ori medicali;
- 10 tineri, voluntari, lideri informali sau persoane reîntoarse;
- 10 parteneri externi: universități, GAL-uri, rețele, finanțatori.

REZULTAT

Pentru fiecare contact: resursa disponibilă, problema la care poate contribui și următoarea conversație. Harta devine nucleul ecosistemului, nu o bază de date uitată.

Un rol nou, cu limite explicite

Lipsa finanțării actuale și preluarea fostului teritoriu de alte GAL-uri cer conduită clară. Continuitatea nu înseamnă concurență sau revendicarea unui mandat. Înseamnă conservarea experienței și oferirea ei în parteneriat.

PUTEM	NU PRESUPUNEM CĂ PUTEM
facilita dialog și ateliere	selecta proiecte pentru actualele GAL-uri
documenta lecții și modele	emite reguli de eligibilitate
forma consorții	reprezenta automat fostele comunități
participa ca ONG eligibil	dubla servicii existente
oferi mentorat și memorie	folosi fără acord date și identități
propune cooperări	confunda interesul asociației cu al teritoriului

Protocol de bună vecinătate

- Informăm noile GAL-uri înaintea activităților care privesc fostul teritoriu.
- Invităm actorii actuali să co-proiecteze și să definească rolurile.
- Publicăm criteriile și interesele organizaționale relevante.
- Folosim expresia „model propus” până la asumarea locală.
- Transferăm instrumente, protejând datele și drepturile autorilor.

TEST DE LEGITIMITATE

Nevoia este confirmată; actorii afectați participă; liderul este acceptat; nu se dublează nejustificat altă intervenție; publicul știe cine decide, cine beneficiază și cine răspunde.

Discontinuitatea poate deveni avantaj: libertatea de a testa concepte și de a lucra interteritorial, fără a reduce agenda la o singură măsură.

Inovarea începe cu o problemă bine observată

Inițiatiile pornesc din fricțiuni cotidiene: acces greu la medic, lipsa unui spațiu pentru tineri, livrări agricole separate, clădiri nefolosite sau informații care circulă prea târziu. Incubatorul transformă semnalul dispersat într-o problemă comună și apoi într-o soluție testabilă.

ETAPĂ	ÎNTREBARE	LIVRABIL
Observare	ce se întâmplă, cui, cât de des?	notă + date
Reformulare	care este cauza?	arbore cauze–efecte
Co-creare	cine are experiență și resurse?	grup de inițiativă
Prototip	care este versiunea minimă utilă?	test 4–12 săptămâni
Evaluare	ce s-a schimbat?	stop / ajustare / extindere
Maturizare	ce guvernanta și venit?	fișă bancabilă

Trei izvoare

- Nevoi recurente observate de servicii și cetățeni.
- Resurse subutilizate: spații, competențe, tradiții, date.
- Conexiuni noi între domenii: agricultură–educație, sănătate–mobilitate, media–tineri.

SEMNAL DE ALARMĂ

Dacă ideea se descrie numai prin clădirea sau echipamentul cumpărat, nu este matură. Trebuie definite serviciul, utilizatorul, schimbarea și operatorul de după investiție.

Incubatorul nu promite succesul fiecărei idei. El face eșecul timpuriu mai ieftin și investiția mare mai bine fundamentată.

De la impresii la o hartă vie

Consultarea utilă combină experiența oamenilor cu date simple. Un fișier comun, reguli de actualizare și câțiva indicatori pot arăta unde se concentrează vulnerabilitatea, ce servicii lipsesc și ce resurse susțin o soluție.

DOMENIU	INDICATOR	SURSE
Demografie	copii, tineri, vârstnici, navetism	INS, UAT, școli
Servicii	timp de acces și acoperire	instituții, chestionare
Ocupare	posturi, competențe, inactivitate	AJOFM, firme
Economie	firme, lanțuri, spații	date publice, interviuri
Agricultură	producție, volume, sezon	fermieri, cooperative
Digital	conectivitate, utilizare, competențe	sondaje, operatori
Participare	grupuri, voluntari, evenimente	UAT, ONG, școli

Interviul de 20 de minute

- Ce problemă vă consumă timp sau bani?
- Cine este afectat și cum se descurcă acum?
- Ce s-a încercat și de ce nu a continuat?
- Ce resursă locală este nefolosită?
- Cu cine ați testa o soluție în 60 de zile?

ETICĂ

Colectăm doar date necesare, explicăm scopul, agregăm informații sensibile și stabilim accesul. Datele despre sănătate sau vulnerabilitate nu devin material public fără temei adecvat.

Harta este vie dacă generează conversații și decizii.

30 de semnale, 10 idei, 3 prototipuri

Un portofoliu sănătos nu transformă fiecare propunere în proiect. Ideile intră ușor, dar avansează doar dacă problema este confirmată, există lider și test fezabil.

POARTĂ	CRITERIU	DECIZIE
G0 Semnal	problemă formulată de doi actori	documentăm
G1 Validare	beneficiarii confirmă; există date	dezvoltăm / arhivăm
G2 Concept	soluție, lider, parteneri, rezultat	prototipăm
G3 Pilot	test mic, buget, risc, indicator	lansăm / amânăm
G4 Dovadă	rezultate și lecții	extindem / oprim
G5 Scalare	operator, venit, conformitate	finanțăm / transferăm

LUNAR	TRIMESTRIAL	ANUAL
clinică de idei	comitet de portofoliu	forum public
actualizare pipeline	decizii de etapă	revizuire priorități
interview beneficiar	schimb cu alt GAL	raport de învățare

CRITERIUL „FĂRĂ GRANT”

Înainte de finanțare trebuie să existe o acțiune relevantă cu resurse curente: interviu, cartare, test, sesiune pilot sau acord. Dacă nimic nu se poate face, conceptul este prea mare ori prea vag.

Exemplu

Semnal: elevii navetiști nu au spațiu de studiu. Validare: școala și părinții confirmă; biblioteca are intervale libere. Pilot: 20 de elevi, două zile pe săptămână, opt săptămâni. Scalare: acord școală–UAT–ONG și buget mixt.

Centrul este platformă de servicii, nu doar clădire

Vulnerabilitatea este adesea multiplă: venit redus, transport limitat, acces dificil la sănătate, competențe digitale scăzute și izolare. Centrul integrat reduce fragmentarea dacă pornește de la traseul beneficiarului și coordonează servicii sociale, educaționale, medicale și de ocupare.

COMPONENTĂ	ÎNTREBARE
Acces	cum ajunge beneficiarul: fizic, mobil, telefonic, digital?
Evaluare	cine identifică nevoia și planul?
Referire	cum circulă cazul între servicii?
Pachet	ce este permanent și ce este periodic?
Echipă	cine coordonează, livrează, supervizează?
Date	ce se înregistrează și se protejează?
Sustenabilitate	ce cost anual există și cine îl acoperă?

Trei configurații

- Punct local cu program fix, conectat la servicii județene.
- Echipă mobilă cu vizite planificate și referire ulterioară.
- Rețea de puncte în școli, biblioteci și primării, cu aceeași procedură.

ROLUL GAL

Poate facilita traseul beneficiarului, acordurile, calendarul, monitorizarea și resursele. Serviciile sunt asumate de entități autorizate și personal calificat, potrivit cadrului aplicabil.

Integrarea reușește când cetățeanul nu reconstruiește singur legătura dintre instituții.

Fișa serviciului comunitar integrat

CÂMP	DE COMPLETAT
Problema	grup, localități, frecvență, consecințe
Promisiunea	ce devine mai simplu sau accesibil
Beneficiari	acces, informare și înscriere
Servicii	evaluare, orientare, intervenție, urmărire
Parteneri	UAT, furnizori, medic, școală, AJOFM
Operator	responsabil de program, personal, calitate
Resurse	spațiu, mobilitate, echipamente, oameni
Costuri	investiție și funcționare anuală
Indicatori	acces, continuitate, rezultat, echitate
Riscuri	stigmatizare, personal, date, întrerupere

Indicatori care contează

- timpul dintre solicitare și intervenție;
- proporția beneficiarilor care finalizează traseul;
- cazuri rezolvate prin minimum două servicii;
- acoperirea satelor izolate și a grupurilor vulnerabile;
- costul per beneficiar și finanțarea după proiect.

PRAG DE CALITATE

Rezultatul nu este numărul de persoane informate. Formulăm schimbarea: acces obținut, drept activat, participare școlară, competență, loc de muncă menținut sau izolare redusă.

Întrebări de atelier

Unde se rupe traseul? Ce serviciu există, dar nu este accesat? Cine coordonează cazul? Ce cost revine anual? Ce parte poate fi mobilă?

Trei inițiative pentru proximitate

Model 1 • Caravana de proximitate

NEVOIE	MODEL	
Acces fragmentat la sprijin.	Calendar în 6–10 sate; echipă mixtă; evaluare și referire.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
UAT, social, medic, AJOFM, școli	traseu clar și revenire programată	o zi pilot

Model 2 • Navigator comunitar

NEVOIE	MODEL	
Persoanele renunță între instituții.	Navigatori care explică, programează și urmăresc accesul.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
servicii, biblioteci, mediatori	mai puține solicitări abandonate	20 de situații frecvente

Model 3 • Îmbătrânire activă

NEVOIE	MODEL	
Izolare și mobilitate redusă.	Club, sprijin digital, prevenție și voluntariat intergenerațional.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
UAT, medic, școli, ONG	participare constantă și acces crescut	15 interviuri

CAPITOLUL 4 - HUB-URI RURALE

Comunitate cu servicii, nu mobilier nou

Hub-ul poate fi loc, rețea sau program itinerant. Valoarea vine din interacțiuni: antreprenori cu mentori, tineri care testează, fermieri care proiectează servicii, administrații care discută cu utilizatorii. Spațiul este suportul; programul este produsul.

TIP	PUBLIC	SERVICIU
Antreprenorial	microîntreprinderi	preincubare, mentorat, piață
Agroalimentar	fermieri, procesatori	produs, trasabilitate, marketing
Digital	cetățeni, firme, UAT	competențe și prototipuri
Social	ONG și instituții	design de servicii
Tineret	elevi, NEET, reîntorși	proiecte, carieră, voluntariat
Mobil	sate mici	activități rotative

Patru straturi

- Acces: spațiu, internet, echipamente.
- Comunitate: întâlniri și grupuri de practică.
- Expertiză: mentorat, formare și clinici.
- Incubare: selecție, prototip și pregătire financiară.

PRAG DE VIABILITATE

Testăm trei luni un „hub fără clădire”, în spații existente. Dacă publicul revine, partenerii contribuie și apar proiecte, investiția are bază.

Pentru GAL NAPARIS, un hub în rețea respectă noile structuri și permite cooperarea între zone.

12 săptămâni pentru o idee rurală

SĂPT.	ACTIVITATE	REZULTAT
1	diagnostic	fișă de intrare
2	problemă și beneficiar	interviuri
3	actori și resurse	alianță minimă
4	propunere de valoare	concept o pagină
5	model de serviciu	flux și roluri
6	prototip	versiune testabilă
7	test utilizatori	feedback
8	costuri și venit	buget 24 luni
9	guvernanță	roluri și verificări
10	impact	indicatori
11	surse	mix financiar
12	prezentare	pilot / parteneriat / stop

Echipa minimă

ROL	CONTRIBUȚIE
Coordonator	ritm, selecție, progres
Facilitator	atelier și decizii
Mentori	expertiză sectorială
Evaluator critic	ipoteze și riscuri
Gazde locale	participanți și spații

REGULA CONTRIBUȚIEI

Participarea gratuită cere angajament: timp, date, acces la utilizatori și o acțiune de test. Partenerii contribuie cu mentorat, spații, echipamente sau rețele.

Un rezultat valoros poate fi oprirea documentată a unei soluții nepotrivite.

Trei hub-uri adaptabile

Model 4 • Hub rural în rețea

NEVOIE	MODEL	
Resurse dispersate.	Program comun în 4–6 locații și echipă mobilă.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
GAL, UAT, biblioteci, firme	12 idei și 4 prototipuri/an	8 evenimente-pilot

Model 5 • Laborator de servicii

NEVOIE	MODEL	
Servicii proiectate fără utilizatori.	Hartă de parcurs, formular/procedură prototip și test.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
UAT, cetățeni, IT, juriști	un serviciu simplificat	alegerea unei proceduri

Model 6 • Atelier de produs

NEVOIE	MODEL	
Produse fără test de piață.	Design, cost, reguli, test de raft și feedback.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
producători, retail, experți	6 produse testate	piață-test

„Smart” înseamnă rezolvare inteligentă

Smart Village nu este listă de echipamente. Este strategie integrată prin care comunitatea folosește cooperarea, datele, digitalul și resursele proprii pentru provocări concrete. Principiile se apropie de LEADER: inițiativă locală, parteneriat și abordare teritorială.

PROBLEMĂ	DOAR DIGITAL	SMART
transport rar	o aplicație	rute, operator, telefon + digital
acces medical	tablete	protocol, personal, programări
produse locale	site	stoc, plată, logistică
informații	grup social	canal oficial, SMS, punct fizic
energie	senzori	audit, mentenanță, decizii

Cinci întrebări

- Ce decizie devine mai bună?
- Cine folosește și cine riscă excluderea?
- Ce date sunt necesare și cine le deține?
- Cine asigură mentenanța și securitatea?
- Ce alternativă nedigitală rămâne?

INCLUZIUNE

Orice serviciu rural digital este proiectat asistat: un loc, un număr sau o persoană ajută utilizatorul. Digitalizarea fără sprijin poate muta dificultatea către cetățean.

Contează intensitatea utilizării tehnologiei, nu doar existența echipamentului.

De la acces la decizie pe date

NIVEL	INIȚIATIVĂ	CONDIȚIE
1 Conectivitate	puncte și zone slabe	infrastructură
2 Competențe	sprijin pentru cetățeni și firme	practică reală
3 Servicii	programări, plăți, teleasistență	proces simplificat
4 Economie	piață, rezervări, logistică	operator și venit
5 Date	tablouri de bord	calitate și protecție
6 Inovare	senzori, AI, rute, energie	pilot, securitate, etică

Fișa soluției: transport la cerere

CÂMP	EXEMPLU
Utilizator	vârstnic, elev, navetist
Moment critic	medic sau conexiune regională
Canale	telefon, formular, punct asistat
Date	loc, interval, accesibilitate, contact
Operator	entitate autorizată
Indicator	curse, ocupare, timp, ratări
Plan B	dispecerat și procedură manuală

GUVERNANȚĂ

Stabilim proprietarul datelor, operatorul serviciului, administratorul tehnic și responsabilul de incidente. Mentenanța și exportul datelor sunt esențiale.

Portofoliul Smart începe cu competențe și procese.

Trei soluții Smart Village

Model 7 • Ghișeul asistat

NEVOIE	MODEL	
Servicii online greu de folosit.	Puncte asistate, program comun, navigator digital.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
UAT, biblioteci, servicii	cereri corecte, deplasări reduse	3 proceduri, 4 săptămâni

Model 8 • Harta resurselor

NEVOIE	MODEL	
Resurse greu de găsit.	Catalog public cu hartă, acces și contact.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
UAT, școli, ONG, firme	utilizare și colaborări crescute	50 de resurse

Model 9 • Energie – faza zero

NEVOIE	MODEL	
Consumuri neînțelese.	Audit simplu, date lunare și măsuri prioritizate.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
UAT, școli, experți	bază de consum și plan	24 luni de facturi

Tinerii sunt coautori, nu doar grup-țintă

Implicarea eșuează când tinerilor li se cer întâlniri fără putere și rezultate. Incubatorul creează roluri graduale: explorator, voluntar, membru de echipă, inițiator, microbeneficiar și mentor.

TREAPTĂ	EXPERIENȚĂ	DOVADĂ
Voce	sondaj, forum	opinia intră în decizie
Explorare	hartă, reportaj	produs public
Serviciu	voluntariat	ore + competențe
Co-proiectare	echipă și buget	prototip
Conducere	microgrant	rezultat + raport
Înmulțire	tânăr mentor	cohortă nouă

Educație legată de teritoriu

- elevii rezolvă probleme locale;
- stagii la firme, ferme, servicii și ONG-uri;
- cluburi digitale, verzi, antreprenoriale și civice;
- portofolii cu produse, nu doar diplome;
- dialog anual școli-angajatori.

ECHITATE

Participarea minorilor cere acorduri și siguranță. Transportul, programul și costurile trebuie tratate, pentru a nu selecta doar tinerii cu resurse.

Inițiativa lasă o competență demonstrabilă, o relație cu comunitatea și un pas următor.

Trei modele conduse împreună cu tinerii

Model 10 • Consiliu cu mandat

NEVOIE	MODEL	
Perspectiva tinerilor lipsește.	12–20 membri, mandat anual și două teme pilot.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
școli. UAT. ONG. GAL	două recomandări și un proiect	reguli și selecție

Model 11 • Reporter de sat

NEVOIE	MODEL	
Poveștile și problemele sunt invizibile.	Formare media, echipe și reportaje verificate.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
scoli, biblioteci, presă	24 materiale/an	bootcamp de două zile

Model 12 • Fond de prototipuri

NEVOIE	MODEL	
Idei fără sume mici și mentorat.	Teste de 4–8 săptămâni, selecție mixtă, lecții publice.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
sponsori, UAT, fundații	6 teste, 2 continuate	fond și criterii

Competența legată de oportunitate

Formarea izolată produce diplome, nu neapărat ocupare. Traseul pornește de la cerere, evaluează persoana, combină învățarea cu practica și susține tranziția către muncă sau inițiativă economică.

ETAPĂ	ACȚIUNE	INDICATOR
Cerere	interviuri cu angajatori	competențe confirmate
Mobilizare	canale și persoane de încredere	eligibili contactați
Evaluare	profil și bariere	plan individual
Formare	module + practică	competență demonstrată
Experiență	stagiu și mentorat	produs / recomandare
Tranziție	matching și interviu	ocupare la 3–6 luni
Menținere	contact bilateral	retenție

Model 13 · Academia competențelor locale

Firme, ferme, școli, formatori, AJOFM și ONG-uri aleg anual 5–7 competențe. Modulele scurte includ practică, iar portofoliul arată ce știe persoana să facă. GAL-ul facilitează; formarea acreditată revine furnizorilor autorizați.

TESTUL OCUPĂRII

Angajatorii descriu sarcinile, condițiile, programul, salariul și volumul estimat. Măsurăm angajarea, menținerea și calitatea integrării.

Module posibile: comerț digital, logistică, îngrijire, energie, date, ghidaj local, facilitare și comunicare.

Infrastructură de încredere

Informația circulă prin primărie, școală, biserică, grupuri online, vecini și presă. Când sursa și data nu sunt clare, apar zvonuri și participare inegală. Media comunitară explică, verifică, reprezintă voci și face vizibile soluțiile; nu este doar promovare.

CONȚINUT	ÎNTREBARE	FORMAT
Serviciu	ce face cetățeanul și până când?	fișă, SMS, audio
Explicație	de ce se schimbă?	articol, interviu
Consultare	ce opțiuni și cine decide?	dosar + întâlnire
Poveste	ce lecție se transferă?	reportaj, podcast
Date	ce arată și ce nu?	tablou comentat
Corecție	ce informație este greșită?	clarificare cu surse

Carta editorială

- separă informația, opinia și promovarea;
- identifică autorul, sursele, data și interesele;
- protejează minorii și persoanele vulnerabile;
- oferă drept la replică și corectează erorile;
- folosește limba și formate accesibile.

ROLUL GAL

Poate forma reporteri, crea standarde și calendar comun. Credibilitatea cere independență: critica nu este filtrată pentru că incomodează un partener.

Comunitatea care se documentează învață mai repede.

Model 14 • Redacția comunitară în rețea

ELEMENT	CONFIGURAȚIE
Misiune	informație verificată, participare, memorie
Echipă	editor, corespondenți, tineri, experți
Canale	site, newsletter, social, audio, afișaj
Ritm	buletin săptămânal, dosar lunar, forum trimestrial
Guvernanță	cartă, consiliu consultativ, corecții
Finanțare	sponsorizări transparente, proiecte, servicii
Indicatori	acoperire, surse, corecții, participare

Pilot 90 de zile

LUNA 1	LUNA 2	LUNA 3
cartare și 8 corespondenți	12 materiale și formate	dosar tematic și evaluare
cartă și verificare	calendar comunitar	model anual

Dosar demonstrativ: tinerii

- date despre navetă, educație și ocupare;
- interviuri cu profiluri diferite;
- harta serviciilor;
- poziția școlilor, firmelor, UAT și ONG;
- trei soluții discutate și o decizie urmărită.

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

PROTECȚIE ÎMPOTRIVA PROPAGANDEI

Relația cu partenerul financiar este menționată. Indicatorii includ diversitatea vocilor, utilitatea și schimbările declanșate, nu doar vizualizări.

Primul pas: o ediție în care fiecare informație are sursă, dată și responsabil.

De la un cost sau o piață comună

Fermierii cooperează când problema este concretă, regulile sunt echitabile și beneficiul depășește riscul. Incubatorul reduce neîncrederea prin teste mici: achiziție comună, calendar logistic, lot demonstrativ sau contract-pilot.

PROBLEMĂ	SERVICIU	DOVADĂ
inputuri scumpe	achiziție agregată	comenzi și economie
volume mici	colectare și planificare	cantități săptămânale
calitate variabilă	protocol și asistență	lot testat
pieță instabilă	ofertă comună	interes cumpărător
pierderi	sortare, răcire, depozit	flux și tarif
identitate slabă	brand comun	test și reguli

Reguli înainte de echipamente

- cine intră și în ce condiții;
- cum se stabilesc volumul și calitatea;
- cum se calculează tariful și pierderile;
- cine vinde, facturează și gestionează reclamațiile;
- cum se iese și ce se întâmplă cu activele.

ROLUL GAL

Poate convoca, facilita, aduce expertiză și testa servicii eligibile. Nu substituie conducerea economică a fermierilor și nu creează structuri fără cerere și management.

Cooperarea este model de afaceri și guvernanță, nu doar formă juridică.

Patru cooperări testabile

Model 15 • Coș cu precomandă

NEVOIE	MODEL	
Cerere imprevizibilă.	Catalog, precomandă, ridicare și reguli comune.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
producători, logistică, clienți	100 comenzi/lună	6 săptămâni, 8 producători

Model 16 • Utilaj partajat

NEVOIE	MODEL	
Echipament scump și sezonier.	Calendar, tarif, operator, fond de reparații.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
fermieri, structură comună	cost redus și utilizare	simulare cu 20 ferme

Model 17 • Lot pentru achiziție

NEVOIE	MODEL	
Ofertă locală fragmentată.	Analiză legală, volume, calitate, logistică, trasabilitate.	
PARTENERI	REZULTAT	PRIMUL PAS
producători, instituții, experți	ofertă conformă	dialog de piață

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Model 18 · Școala de cooperare

Cinci întâlniri pe situații reale: cost, calitate, negociere, guvernare și conflict. Rezultatul este un acord-pilot sau o decizie argumentată de oprire.

CAPITOLUL 9 - PORTOFOLIU

Arhitectură de schimbare, nu listă de dorințe

Portofoliul reunește inițiative care atacă aceeași problemă din unghiuri diferite. Ocuparea tinerilor, de exemplu, cere informare, mobilitate, practică, angajatori, mentorat și spații de inițiativă.

NIVEL	ÎNTREBARE	EXEMPLU
Misiune	ce schimbare în 5–10 ani?	comunități capabile
Teme	unde concentrăm energia?	servicii, tineri, economie
Inițiative	ce mecanisme?	hub, caravană, academie
Prototipuri	ce testăm în 90 zile?	rută, cohortă, punct
Capabilități	ce trebuie să știm?	facilitare, date, evaluare
Active comune	ce reutilizăm?	platformă, mentori, metodă

Cinci coloane

- Explorare: probleme și soluții nevalidate.
- Incubare: echipe și concepte.
- Pilotare: teste și indicatori.
- Scalare: modele dovedite.
- Transfer: preluare de către operator, instituție sau alt GAL.

ECHILIBRU

Orientativ: 50% inițiative mature, 30% în incubare și 20% experimente. Pentru GAL NAPARIS, transferul este succes: modelul poate fi preluat de un GAL actual sau operator local.

Fișa de inițiativă și grila de 100 de puncte

CÂMP	ÎNTREBARE
Proprietar	cine răspunde?
Problemă	ce dovadă există?
Beneficiar	pentru cine și când?
Schimbare	ce diferă în 12–24 luni?
Soluție	care este mecanismul?
Parteneri	ce aduce fiecare?
Prototip	ce testăm în 90 zile?
Resurse	timp, bani, spații, date
Guvernanță	cine decide și operează?
Indicatori	ce măsurăm?
Riscuri	ce poate eșua?
Leșire	când oprim sau transferăm?

Grila

CRITERIU	PUNCTE
nevoie și relevanță	20
beneficiu și echitate	15
lider și parteneriat	15
prototip fezabil	10
sustenabilitate	15
complementaritate	10
învățare și transfer	10
risc și conformitate	5

DECIZIE

Sub 60: reformulare. 60–74: incubare. 75–89: prototip. 90–100: scalare dacă există resurse. Punctajul nu înlocuiește verificarea juridică și tehnică.

CAPITOLUL 9 - GUVERNANȚĂ

Proprietar, operator și plătitor

ROL	RĂSPUNDERE	EXEMPLE
Sponsor	misiune și legitimitate	GAL, UAT, coaliție
Proprietar	direcție, ritm, rezultat	organizație mandatată
Operator	livrare zilnică	ONG, firmă, instituție
Plătitor	investiție sau serviciu	program, UAT, client
Utilizator	folosește și evaluează	cetățean, fermier
Evaluator	rezultate și lecții	comitet / partener

Mix de resurse

SURSĂ	BUNĂ PENTRU	ATENȚIE
grant	pilot și investiție	durată limitată
buget public	serviciu local	mandat și achiziții
venit	serviciu cu client	cerere și preț
cotizație	beneficiu comun	disciplină
sponsorizare	prototip și bursă	transparență
voluntariat	mobilizare	nu substituie specialiști
în natură	spații, expertiză	disponibilitate reală

DOUĂ COLOANE

Separăm investiția de funcționarea pe 24 de luni. Pentru fiecare cost recurent indicăm plătitorul și momentul încheierii grantului.

Comitetul de portofoliu: 5–9 persoane, interese declarate, motive consemnate, întâlnire trimestrială.

Portofoliu demonstrativ pe trei ani

VAL	ANUL 1	ANUL 2	ANUL 3
Servicii	caravană + navigator	puncte și acorduri	operator stabil
Hub	o cohortă	două cohorte	program inter-GAL
Smart	ghișeu + hartă	trei servicii	replicare
Tineri	consiliu + prototipuri	academie + stagii	mentori + microfond
Media	redacție pilot	dosare și corespondenți	transfer
Agricultură	test logistic	serviciu cu tarif	contracte

Ținte orientative

INDICATOR	AN 1	AN 2	AN 3
probleme validate	20	30	40
idei incubate	10	16	22
prototipuri	5	8	12
inițiative cu operator	2	5	8
transferuri	1	3	6
parteneri activi	25	40	60
costuri recurente acoperite	20%	45%	70%

Tablou trimestrial

- stadiu și următoarea decizie;
- beneficiari și echitate teritorială;
- resurse și costuri viitoare;
- ipoteze confirmate și infirmate;
- riscuri, date și conformitate.

SCENARIU GAL NAPARIS

În anul unu, valoarea ar veni din rețea, pipeline transparent, două prototipuri și cooperare cu actorii actuali, fără revendicarea rolului de gestionar.

De mâine: patru pași

INTERVAL	ACȚIUNI	LIVRABIL
1–20	audit; 50 contacte; dialog cu noile GAL-uri	active + protocol
21–45	20 interviuri; date; 3 ateliere	10 probleme validate
46–70	fișe; grilă; proiectare teste	3 prototipuri
71–100	test; feedback; comitet	continuare / stop / transfer

Checklist

- Problema este confirmată de cei afectați.
- Există proprietar, operator, beneficiar și plătitor.
- Prototipul precedă investiția mare.
- Costul pe 24 luni este vizibil.
- Rolul GAL NAPARIS este legitim și complementar.
- Datele, riscurile și conflictele sunt tratate.
- Lecțiile vor fi publice și transferabile.

Surse orientative

EU CAP Network: LEADER explained; principii LEADER; valoare adăugată; Smart Villages; inovare socială; digitalizare; tineri și cooperare. Comisia Europeană: Viziunea pe termen lung pentru zonele rurale; Union of Skills. Asociația GAL NAPARIS: prezentarea teritoriului și documentele publice ale SDL 2014–2020. Consultate în august 2026. eu-cap-network.ec.europa.eu · commission.europa.eu · napariscal.ro

MESAJ GAL NAPARIS

O strategie se încheie administrativ, dar dezvoltarea locală nu are dată de închidere. Experiența trebuie să circule, să fie discutată critic și să ajute alte echipe să transforme ideile în servicii și cooperări care rămân.

Notă: modelele sunt orientative. Eligibilitatea, autorizarea, achizițiile, ajutorul de stat, protecția datelor și răspunderile profesionale se verifică pentru fiecare inițiativă.